

вильно використовувати дані криміналістичні інноваційні продукти, забезпечуючи при цьому об'єктивність і багатосторонність професійної діяльності з розкриття й розслідування злочинів [5, с. 35]. Розробка даної тематики представляється нам досить актуальною й значимою як у теоретичному, так і практичному аспекті для забезпечення державної безпеки, тому що тільки через криміналістику правозастосовна діяльність може бути насичена інноваційними продуктами й технологіями.

1. Волкова А. Е. Формування і використання інформаційно-довідкових колекцій Експертної служби МВС України. Запоріжжя, 2012. 20 с.

2. Захаров В. П. Проблеми інформаційного забезпечення правоохоронних структур. Львів, 2007. 372 с.

3. Крылов В. В. Современная криминалистика. Правовая информатика и кибернетика. М : ЛексЭст, 2007. 288 с.

4. Ищенко П. П. Понятие и структура информационного обеспечения следственной деятельности. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. 2008. № 5. Ч.1. С. 3–12.

5. Карпеко Н. М., Домбровський Л. В. Інноваційний розвиток криміналістичної галузі для забезпечення державної безпеки / Н. М. Карпенко, Л. В. Домбровський // Zbirknik NUCZU. – 2019, № 1 (10).N.29-35

Крижановський Олексій Миколайович
старший викладач кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ОКРЕМІ ДЕТЕРМІНАНТИ ДИТЯЧОЇ ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН ТА ЇХ АНАЛОГІВ

За оціночними даними, в Україні налічується 346 тисяч осіб, які вживають наркотичні засоби (опіоїди або стимулятори) ін'єкційно. Переважно це молоді люди працездатного віку, більшість з яких вже має синдром залежності від цих речовин [1]. За даними соціального опитування п'ята частка молодих людей знайомі з дією наркотиків. Серед них найбільший відсоток складають студенти вищих навчальних закладів [2]. Наведені дані свідчать про те, що наркотична залежність значної кількості наркоманів виникає ще до досягнення ними повноліття.

Причини поширення наркотиків серед дітей та молоді мають соціально обумовлений характер і безпосередньо пов'язані з внутрішніми та зовнішніми суперечностями розвитку нашої соціальної системи [3, с. 18]. Саме тому для вироблення ефективних заходів запобігання важливим є встановлення конкретних явищ та процесів, які обумовлюють, сприяють вчиненню злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів.

Загальними умовами, які сприяють дитячій злочинності взагалі і злочинності дітей у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів, зокрема, виступають недоліки в діяльності як державних установ, так і недержавних структур.

До умов злочинності дітей відносять безнаглядність та відсутність належного контролю з боку відповідних служб і органів, сім'ї за поведінкою, зв'язками та характером того, як підліток проводить вільний час.

Обстановку в сім'ї необхідно розглядати як соціальну умову, що має виключне значення у структурі детермінант наркоманії дітей та молоді. Суспільні основи способу життя та світосприйняття, такі, як потреби, інтереси, встановлення особистості, психіка дитини, правосвідомість закладаються саме в сім'ї.

У свою чергу, педагогічні прапорахунки у вихованні людини в дошкільних та навчальних закладах визначають ймовірність становлення такої людини на шлях наркоманії не менш ніж неналежна сімейна обстановка.

Також до умов злочинності дітей відносять недоліки у системі правового виховання підлітків, в системі організації працевлаштування неповнолітніх дітей, недоліки в організації їх дозвілля, недоліки в діяльності органів, на які покладені обов'язки проведення безпо-

середньої роботи з профілактики злочинності дітей, перш за все, на рівні індивідуальної профілактики злочинів [4, с. 240].

Формування негативних соціально-психологічних властивостей особи неповнолітніх злочинців відбувається під впливом причин, головними з яких є: неналежна увага з боку держави і суспільства до проблем дітей взагалі і злочинності серед неповнолітніх, зокрема; вади сімейного виховання, обумовлені як випадками прямого негативного впливу сім'ї, так і невмінням сім'ї вирішувати питання морально-психологічного виховання дитини в умовах руйнування системи державних органів виховання та підризу матеріальної бази сімейного виховання [5, с. 54].

До причин дитячої злочинності у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів слід також віднести наступні: негативний вплив найближчого побутового оточення, який нині є домінуючим фактором, сприяє антисоціальній орієнтації підлітків, формує в них уявлення про допустимість злочинних дій певного типу; підбурювання з боку дорослих до вчинення злочинів – пряме втягування до злочинної діяльності корисливої та насильницької спрямованості, схилення до вживання наркотиків; тривала відсутність соціально корисної зайнятості (навчання, роботи), що штовхає молодь на шлях вчинення злочинів; негативний вплив засобів масової інформації, соціальних мереж, пропаганда насильства, розпусти, наркотизації, легкого життя, злочинної діяльності тощо [4, с. 75].

Крім того, до загальних причин дитячої злочинності у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів слід віднести соціальну і політичну нестабільність в країні, недотримання антинаркотичного законодавства, «прозорість» українських кордонів.

Окремо слід вказати на деякі причини, що штовхають людину до вживання наркотиків: бажання втекти від існуючої в суспільстві несправедливості, відсутність достатнього матеріального забезпечення, проблеми сімейного характеру, відсутність чіткої перспективи, конкретної мети у житті, неправильно сформований погляд на сучасність. Також сприяють звиканню до наркотиків спочатку бажання їх спробувати, впевненість у безпеці, а пізніше – ілюзія можливості утриматися на невеликих дозах [6, с. 115].

При виробленні заходів запобігання дитячій злочинності у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів слід комплексно враховувати причини та умови, які їй сприяють. На наш погляд, відсутність останнім часом в Україні прийнятих на загальнодержавному рівні комплексних програм профілактики правопорушень не сприяє ефективному запобіганню злочинності загалом і дитячій, зокрема.

1. На сьогодні в Україні налічується 346 тисяч ін'єкційних наркоманів. URL: https://censor.net.ua/ua/news/3073669/na_sogodni_v_ukrayini_nalichuyetsya_346_tysyach_inyektsiyinyh_narkomaniv_moz (дата звернення: 14.02.2020).

2. Наркоманія та боротьба з нею. URL: <http://web.znu.edu.ua/psychologicalservice/docs/kuratoram/narkomaniya-ta-borot--ba-z-neyu.pdf> (дата звернення: 14.02.2020).

3. Шалгунова С.А., Юзікова Н.С. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх та запобігання негативній (деліквентній) поведінці серед неповнолітніх (на матеріалах Дніпропетровської області). Дніпропетровськ, 2003. 32 с.

4. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник / І.М. Даньшин, В.В. Голіна, М.Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В.В. Голіни. Харків : Право, 2009. 288 с.

5. Дидковская С.П., Фесенко Е.В., Гарницький С.П. Наркомания : уголовно-правовые и медицинские проблемы. Киев, 1989. 157 с.

6. Курс кримінології: Особлива частина: Підручник: У 2 кн. / М.В. Корнієнко, Б.В. Романюк, І.М. Мельник та ін.; за заг. ред. О.М. Джузи. Київ : Юрінком Інтер, 2001. 480 с.